إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتيا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شويدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حـضور د چـا ولاړ يـې ځـه کـوې ځـوک درتـه ګـوري

دحنفی فقهی له دیدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمریز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د لیکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه:
****
❖ د کتاب نوم ::: د لمانځه اثبات او صحت
❖ لیکوال ::: جان محمد کاکړ "کندهاری"
❖ سمون ::: مولف پخپله
❖ کمپوز ::: مولف پخپله
❖ خپرندوی ::: فیضي کتب خانه
❖ د چاپ کال ::: ۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر ::: زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کې د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږدی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ۶۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ۶۴
۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ۶۷
۳۲. د وِتر لمونځ ۶۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰
۳۴. د قضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳۶. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت اونفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲
۴۶. صلوة الاوابین ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

الحمد لله الذی فرض علی عباده الصلوٰة وجعلها کتابًا موقوتا والصلوٰة والسلام علی نبیه الذی قال الصلوٰة عمادالدین من اقامها فقد أقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین وعلی آله وصحبه ومن تبع هداهم إلی یوم الدین.

اما بعد: غاړه اینبودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د ټولو هغو احکامو منل چې د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ویل کیږی. د الله تعالی ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ویشل شوي او هری برخي ته یې فریضه ویل کیږی چې په رأس کي یې کلمۀ طیبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

څرنګه چې دغه کلمه د اسلام د پاک او سپیڅلي دین اساس او بنسټ ټاکل شویده نو د بزرګی، عظمت او برکت په خاطر له ځلورو (۴) خواؤ څخه یې هر طرف په یوه اساسی ستون باندی تکیه دی چې دغه ستنی یې لمونځ کول، روژه نیول، زکات ورکول او د کعبي شریفي زیارت (حج) کول دي چې دا ځلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر یو یې جدا تفصیل لري، د الٰهي فیوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر رالیږل شویدي او د کلمۀ طیبی سره د اسلام د پاک دین پنځه اساسي فریضی تشکیلوي.

څرنګه چې د اسلام دین داسی تنظیم شویدی چې پر سر یې کلمۀ طیبه او هغه بیا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پیدا کیږی چې د اځلور واړه ستنې پر څه شي ولاړي دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حدیث شریف دی چې علیه الصلوٰة والسلام فرمایي:

بُعِثتُ لاُتَمِّمَ مَکَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو د تکمیل او بشپړولو د پاره را استول شوی یم.

په محمدي کړنلاره کي د توحید نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چې د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چې دا رکن پر امیر، غریب، زور، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو یوشان فرض دی.

لمونځ هغه یوازنئ عبادت دی چې په هیڅ کوم حالت کي له هیڅ چاڅخه نه ساقط کیږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي یې ادا کړي او که یې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي یې ادا کړي، او که د ډیر مجبوریت په وخت کي څوک دریدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چې د سپرلۍ په کوم سخت حالت کې وي نو کومې خواته چې موقع وي هغې خوا ته دې مخ کړي او خپل لمونځ دې ادا کړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کې د مخلوق د خپل زړه، ژبې، لاسونو او پښو په ذریعه د بندګۍ او عبودیت اظهار، د هغه رحمٰن او رحیم یا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکریه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لویي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکې د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نیاز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کې د تعلق غوټه او د علاقې شیرازه ده، لمونځ د روح تسکین ، د ناقرار زړه تشفۍ، او د مایوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او داحساس او اثر منونکي طبیعت د زړه چیغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غیر طاقت یعنی داسی طاقت ته چې نه لیدل کیږي سر ایښودل او د هغه په حضورکې دعا او فریادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کې تسلۍ موندل د انسان فطرت دی، داسي معلومیږي چې د زړه په اعماقو کې یوداسي ډول ساز شته چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ؕ فطري ځواب دی.

قرآن ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلی ده او دا پوښتنه يې کړيده چې هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښې ايساريږي او بنديږي نو په دغه راز وختونو کې د الله نه سوا بل څوک دی؟ چې تاسو ورته ناړې ووهئ.

لنډه دا چې د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ اوسيږي چې دهغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نيازدي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چې عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يومذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلی د پاره د عبادت ځيني لږ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شی.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځینې مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کې حمد او تسبیح شته نو په یهودیانو کې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کې بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کې د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کې ځینې ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چې لمونځ دمذهب د هغو اصولو څخه دی چې د نړۍ د ټولو مذهبونو وربانديي اتفاق دی.

د قرآن مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چې هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کې د لمانځه مقام اوحیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چې حضرت محمّد ﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړۍ حکم چې ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ۝١ قُمۡ فَأَنذِرۡ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ۝٣ ٧٤سورة

یعنی ای په بړستن کې پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لوبي سره ستايل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ویده خلګ راویښ کړل او چا چې لار ورکه کړیوه هغه ته یې لار وښودله او ناپوه خلګ یې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کې هغه تعلقات چې له منځه تللي وه پر ځای او قایم کړل ، د غوښو، هډوکو، سرو او سپینو، خښتو او ډبرو هغه بتان چې د خدایي مقام یې نیولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښې یې د یو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پریښود او بیله خدای ﷻ نه یې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتیب یې د لمونځ اصلي حقیقت په نړۍ کې څرګند کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحید نه وروسته د لمانځه طریقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب یې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعلیم یې ورته ورکړ، مشرکین او اهل کتاب (یهود او نصارٰی) یې د اسلام و مقدس دین ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته یې هغوی ته د لمانځه تعلیم ورکړ او هغوی ته یې د دې تأکید وکړ چې یوازې لمونځ دی چې د خدای ﷻ په حضور کې د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکلیفونو څخه د نجات او راز او نیاز ذریعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کریم کښې خپلو بندګانو ته داسې امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حيثيتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پيژندني دپاره دانبي مقرري دي:

وَهُمۡ عَلَىٰ صَلَاتِهِمۡ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة

يعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمۡ عَلَىٰ صَلَاتِهِمۡ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ .٧٠سورة

يعنی څوک چې خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمۡ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمۡ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ۲۳سورة

يعنی او بريالي دي هغه خلک چې د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّد ﷺ ته امر کيږي چې ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عيال ته هم د لمونځ کولوحکم کوه او په هغه لمونځ چې د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښې دقيام په زمانه کښې ادا کول ډيرمشکل دي په پوره پابندی او مضبوطيا سره ټينګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.

وَأۡمُرۡ أَهۡلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصۡطَبِرۡ عَلَيۡهَا ﴿١٣٢﴾ .٢٠سورة.

يعني د خپل کور خلګو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ بايد څنګه وي؟ وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعنی او د الله ﷻ په حضور کي په ادب سره ودريږئ.

دارازستاينه اوتعريف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

يعني کامياب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه کي خشوع او عاجزی کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

يعني تاسو خپل رب په ډيره عاجزی سره او پټ پټ يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفٗا وَطَمَعًاۚ ﴿٥٦﴾ ۷سورة

يعنی او خپل خدای ﷻ له ويري او اميد سره يادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۚ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

يعني او خدای ﷻ بولئ په داسي حال کي چي يوازي د هغه د دين دپاره اخلاص کونکي ياست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پر ټولو مباحثو يو تفصيلي نظرضروري دی.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړی هم په نړۍ کښي کوم يو دا راز مذهب نه دی تير شوی چي په هغه کښي لمانځه ته اهميت نه وي ورکړه شوی ليکن له دی کبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهميت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هيڅ يو مذهب کښي د ننني لمانځه يعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبوديت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته يو واضح او معين او تأکيدي حيثيت حاصل نه دی يعنی د کوم يو مذهب د پيروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه څرګندیږي او نه لکه څنګه چي تيرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پيغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکيد نه وي کړی، مګر موجوده حيثيت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هيڅ کوم يو مذهب کښي په څرګند او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دې چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبياء او قرآن مجيد د خاتم الکتب السماويه په حيث راغلی دی نو دې الٰهي فريضې ته د اسلام په کامل دين کښي يو داسي منظم او واضح او مؤکد او څرګند صورت ورکړشويدی چي هغه ترقيامته پوري په نړۍ کښي قايم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فريضه ده چي له دې فريضې هيڅ کوم يو متنفس مسلمان هم تر څو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هيڅ حالت کښي نه شي معاف کيدلای ، په قرآن مجيد کښي د سلو وارو څخه ډير د لمانځه تعريف او ستاينه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښې سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغې فریضې نوم دی چې د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښې وشو چې په خلګو کښې د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښې لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چې د سورة روم په څلرمه رکوع کې لمړی د احکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ ٣٠سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چې په د غه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ ٣٠سورة

یعنی اولمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ .

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورځخه دا خبره معلومیږي چې د لمونځ د پریښوولو په صورت کښې په کفر او شرک کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کیدلو ویره ده، او دا ځکه چې ترڅو موږ د زړه کیفیت د دبادنیو اعمالو په ذریعه زیات او ډیر نه کړو نو پخپله د هغه کیفیت سره د هغه کیفیت د زائل کیدلو ویره ملګرې اوسیږي، همدا سبب دی چې حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهمیت ډیر زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښې به یې د شرک او کفر ویره ښکاره کوله.

لکه حضرت محمّد ﷺ چې وویل:

"لمونځ د دین ستن ده."

او لکه څنګه چې د ستنی په لویدلو او لیرې کیدلو عمارت او ودانۍ غورځیږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پریښودلو د زړه دینداري هم رخصت کیږي په هغه وخت کښې چې د طائف یو وفد (هیئت) او جرګه مدینې منورې ته راغله او د روغې په خبرو اترو یې پیل وکړ نو دغې جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنیٰ کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستیو خبرو یعنې جهاد او صدقاتو څخه هغوی مستثنیٰ کړل لیکن د لمانځه په خصوص یې وویل:

"په کوم دین کښې چې د خدای په حضور سر ټیټول نه وي په هغه دین کښې هیڅ خیر نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ویلی دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼايي او روښانتياده"

او په خپل خصوص کښې يې ويلي دي:

"لمونځ زما د سترګو سوړوالی دی"

په يوه تمثيل کښې يې وويل:

"انسان تل په اور کښې سوځيږي او په لمانځه دغه اور مړکيږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چې دغه اور وربانديې مړکيږي"

حضرت محمّد ﷺ وويل چې:

"د کفر او ايمان په منځ کښې امتياز او بيلونکی شی يوازې لمونځ دی"

او دا ځکه چې ايمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چې اظهار يې يوازې د اعمالو په ذريعه کيدلای شي د مسلمان هغه عمل چې په ورځ کښې يې څو واره خلګو ته د ليدلو موقع په لاس ورځي يوازې او يوازې لمونځ دی.

لکه څنګه چې مو مخ کښې وويل لمونځ د ايماندارو يوه فريضه ده نو لازم دی چې لمونځ کوونکی لمړی دايمان په معنٰی ښه پوه او خبر وي:

د ايمان معنٰی يقين او باور دی، يقين او باور تر هغو پورې نشی پيدا کيدای څو د الفاظو په معنٰی و نه پوهيږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چی په معنٰی د کلمۀ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چې

"لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِکَتِه وَکُتُبِه وَرُسُلِه وَالیَوْمِ الاٰخِرِ وَالقَدْرِ خَیرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالبَعثِ بَعدَ المَوْتِ.

ژباړه: یقین او باور لرم چې الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښې او باور لرم پر ملائکه ؤ چې د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نورانی دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چې هغوی په حق سره الله را استولي، څه چې هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکې او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلوېشت زره (۱۲۴...) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چې څلور(۴) کتابونه دي انجیل، زبور، تورات او آخرکتاب قرآن مجید دی چې پر خاتم الانبیاء محمّدبن عبدالله نازل شوی او تر قیامته له تحریفه محفوظ دی، ایمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چې د سور له دوهمه پوکه وروسته چې د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چې خیر او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

څرنګه چې مخ کښې مو وویل چې په اسلام کښې له توحید نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نیاز دی نو ضرور دی چې په بشپړ پاکۍ او تطهیر سره و خپل رب ته ودریږو الله ﷻ فرمایي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُواْ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ ﴿٦﴾

یعني ای د ایمان څښتنانو کله چې لمانځه ته پاڅیږئ نو ووینځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او ووینځئ تاسي پښې خپلې تر پړکیو پوري (سره له پړکیو) ۵سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښې څلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابرﷺ څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلی دي چې د جنت کيلي لمونځ دی او دلمانځه کيلي اودس دی

[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب ﷺ څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چې په ډيره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحيد اقرار وکړي چې الله ﷻ د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالٰی بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لاَّاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْلُه ووايي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخليدای شي.

[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښې داودس نه ورورسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شويدی:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوابِينَ وَجعَلنِی مِنَ المُتَطَهرِينَ وَ جَعَلنِی مِن عِبَادِکَ الصالِحِين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې د اودس نه پس د دغه دعا فضیلت هم بیان شویدی:

اَللهُم َّکَماطَهَرتنابِالْماءِ فَطَهِرنامِنَ الذُنُوبِ، اَشهَدُاَن لا اِلهَ اِلا اللهُ وَحدَهُ لاشَرِیکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د تول مخ پریمنځل دیوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې او د تندی د ویښتانو د شنه کیدو له ځای څخه بیا د زنې لاندی د ویښتانو د شنه کیدو تر ځای پورې.

(۲) د لاسو پریمنځل تر څنګلو پورې.

(۳) د سر د څلرمې برخې مسح کول.

(۴) د پښو ویځل د پُنډیو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښې بِسمِ اللهِ الرحمٰنِ الرحِیم ویل.

(۲) مخکې له هغه چې په لوښې کښې لاسونه د ننه کړی د دواړو لاسونو پریوولل تر مړوندو پورې.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه وُ د شهادت په ګوته سره د غاښونو وینځل هم کفایت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سونګل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي دغوږو مسح کول.

(۷) د ږيري خلالول د لاس په ګوتو سره چې ږيره ګڼه نه وي ځکه چې د ګڼې ږيرې خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړې مسح کول، همدارنګه د پښو د ګوتو خلالول که د پښو ګوتي يو پر بل منبتي وي نو خلالول يې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره يا په لوټه يا ريګ يا پنبه يا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر يوه درهم لږ وي او که نجاست له يوه درهم تر انداز زياد وی نو بيا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د يوه درهم په اندازه مردار کړي نو بيا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نيت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پريوللل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتيب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کې د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړې مسح کول په نویو اوبو سره (د غاړې د مسح په وخت کښې باید ګوتی کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښې پرته له هغو دعاګانو چې په احادیثو کښې ذکر شوید ې باید نوري هیڅ خبري و نه شي او د هر اندام پریوللې ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزې سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښې پر لوړ ځای کښیناستل چې د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکی پر جامو او بدن و نه لګیږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښې قبلې ته مخامخ کښینستل.

(٦) د پریوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پریوللو په وخت کښې هغه دعا ویل چې په حدیث کې راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښې په کینه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښې په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندې د لاس مونښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښې د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښې د ساعت، وښې، بنګړې او داسې نورو شیانو ښورول چې کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښې اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو یَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ یَا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن کُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چې بېشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندې را تیریدی په داسې حال کې چې ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده؟ نو هغه ورته وويل ايا په اوداسه کی هم اسراف سته؟ و يې فرمائل هو که څه هم پر جاری ويالهيې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پريوللل.

(۳) په مسجد کښې اودس تازه کول، که په مسجد کښې د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي يا د اودس دپاره هلته لوښې موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښې اودس تازه کول.

(۵) بيله موزو پر پښو مسح کول ځکه چې دا عمل د شيعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښې خپل عورت بل چاته لوڅول.

(۷) په ښې لاس سره استنجاء وهل.

(۸) استنجاء وهل په هغه مايعاتو سره چې انسان يا پيری يا څارويو غذا يا شفا ورکوونکی وي، يا په هغه سره ضرر رسيږي او صفايي نه په حاصليږي.

د اودس تازه کولو طريقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښينې او درې (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پوری پريوينځي او د پريولو په وخت کښې به دا دعا ووايي:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِينِ الإِسلامِ.

بيا به د مسواک وهلوسره دا دعا ووايي او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه په خوله وغږوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنی عَلی تِلاوَةِ القُرآنِ ذِکرِكَ وَشُکرِكَ وِحُسنِ عِبَادَتِكَ.

بیابه دړې ځله په پوزه اوبه سونګ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعابه ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِی رَائِحَةَ الجَنّةِ وِلاتُرِحنِیْ رَائِحَةَالنّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چې اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي دویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمې د بل غوږ تر نرمې پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښې به دا دعا ووایي:

اَللهُمَّ بَیَضُّ وَجهِی یَومَ تَبیَضُ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چې د مخ پریللو په وخت کې ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَعطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبنِی حِسَابًایسِیرًا.

بیابه کین لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ لاَ تُعطِنِی کِتَابِی بِشَمَالِی وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا د سر مسح کول په داسي ترتيب سره چې اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به يو ځای وموښلوي چې ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټې ګوتي) به ليري ونيسي نو شپږ يو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغويو سره به پر تندي کښيږ دي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به يې ورسوي او بيرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړی او دا دعا به ووايي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ يَومَ لاَظِلَّ اِلاَّظِلِّ عَرشِكَ

په ياد ولره هغه چې د هر لاس هغه دوې ګوتي چې ليري نيول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ يعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووايې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِينَ يَستَمِعُونَ القَولَ فِيَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بيا د غاړی مسح کول په دې شکل چې د دواړو لاسونو د مابين درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښيږدي او بس، پورته يا کښته کشول يې لازم نه دی نو دا دعا به ووايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللّٰهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښی پښه له پنډیوسره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې دګوتو مابینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ ثَبِت قَدَمَیَ عَلَی الصِرَاطِ یَومَ تَزِلُّ فِیهِ الاَقدَامُ.

بیا به چپه پښه په عین ترتیب سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشکُوراًوَ تِجارَةً لَن تَبُوْرَ.

یادونه: په اوداسه کښې پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو (معلم الدین) او د پارسي ژبي ایراني چاپ (رسالۀ توضیح مسائل) کښې ذکر شویدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښې و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا پښې پُټې وي موزې یې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبوسره به یې مسح کړي چې تفصیل به یې وروسته راشي، کله چې اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ ودریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التَوَّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصالِحِینَ.

پر موزو مسح کول: د څرمني جوړي شوي موزې يا داسي پُنډې او تينګي جرابي چي د څرمني تلي ورته لګيدلي وي او د درو يا څلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښي وشي او و نه شليږي مسح پرکول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له څرمني څخه جوړ او د پښو پُنډۍ (بوجلکي) پکښي پُټي شي که پُنډۍ پُټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازی د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکميل نه مخکي يې هم اغوستلای شي او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس ليکلي دی مقصد يې جنابت دی يعنی که څوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسئ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تاکل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازې به پښې وینځي چې اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چې پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر ټول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپي پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چې د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوې وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښې لوړې کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسې او نور اسباب ورسره نه وو چې د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چې وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چې عبادت راته روا شي)
بیابه دواړه لاسونه د څنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو
ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه
یو د بل سره داسي وڅنډي چې د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو
اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چې یې
وینځي، د مخ د مسح په وخت کښې احتیاط په کار دی چې هیڅ
ځای بیله مسحې پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي
او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وڅنډي
نو اول به ښی لاس په کین لاس سره او بیا به کین لاس په ښي لاس
سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښې
داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چې د تیمم په وخت کښې ساعت،
بنګړي، وښې او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د
جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي
چې د ځمکې له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چې په اودس سره روا دي په تیمم سره هم
روا دي، په کوموشیانوسره چې اودس ماتیږي په هغوسره تیمم
هم ماتیږی، علاوتًا که پر اوبو قدرت پیدا شی نو تیمم ماتیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چې یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښې چې رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چې رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(٦) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چې بل څوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځې او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبنبل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله ویني شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بی اودسي کښي شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانديی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغی ښځي له رحیم څخه د عادتي ويني بهيدل دي يعني هره مياشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وينه راځي حيض بلل کيږي چي موده يې درې ورځي او شپې او زياته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وينو توئيدل تر درو ورځو او شپو کمه وه يا تر لس ورځو او شپو زياته وه نو دا حيض نه بلکه استحاضه (مريضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا ورباندي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي درې قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصيل به وروسته بيان شي.

غسل درې فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) درې واره د خولې پريولل په ښه ترتيب سره.

(۲) درې ځلي په پوزه اوبه سوڼول.

(۳) يو ځل پر ټول بدن اوبه تويول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(١) ددواړو لاسونو پريوللد بندوسره.

(٢) استنجاء وهل.

(٣) که پر بدن نجاست وي د هغه ليري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې دري ځله اوبه بهول.

(٦) د پښوپريوللد.

د غسل کولوطريقه: دغسل د مخه بايد ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه وينې نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به ليري کړي بيا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چې بې تکليفه اوبه ور رسيږي وينځل يې فرض دی لکه د غوږو شپيلی، د نو غار، د ورځو او بريتو پوست، د ږيري مابين، د ښځې دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدارنګه که ښځې سر اودلی نه وو نو د ټولو ويښتانو پريمنځل يې فرض دی که يې کوشی اودلي وې نو د کوڅيو د بيخ لندول کفايت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅيو سپنل حرج او تکليف دی، کومې ښځې چي د سر ټول ويښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښې محضي اوبه پر تويوي اوبه د ويښتانو وبيخ ته نه رسيږي غسل يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت دپاره د کوڅيو سپښل فرض دی، د غسل په وخت کښې که د چا غوږ والی په غوږ وي يا يې ګوتمې په ګوته وي يا يې د پوزې نته په پوزه وي ښورول يې ضرور دی چې د غوږ والیو، ګوتمې او نتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښې څو ځلې ګوته وهل ضرور دی، چې غسل صحت ومومي، که ستر ګوته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چې د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړې سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللهُمَّ کَمَاطَهَرتَنِی بِالْمَاءِ فَطَهِرنِی مِنَ الذنُوبِ ط

وروسته به خپلې جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووايي:

اَللهُمَّ استُرنَابِستَرِکَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل: د حدث اکبر (جنابت) يا لوېي بې اودسې څخه دپاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيدا کيدو څلور سببونه دی:

(ا) چې مُني په شهوت سره له خپلې ځايه جدا شي او دباندې را ووزي که په خوب کښې وي که په ويښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورځه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو دپاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دريدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفايي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چې اودس، تيمم، حيض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښې دريږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره يا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښې په پاکه خاوره سره تيمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداری څخه کې ډيره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چې لمونځ پر کيږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو يا قاذوراتو څخه يا د هغه شيانو څخه چې د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارينه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بيله لاسو، مخ او پښو، د مينځي عورت د نارينه په شان دی علاوتًا شا او نس يې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شريفي لور ته مخامخ دريدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښي وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته ټاکلی وخت لری چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونوڅخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی ﷺ ویل چي د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول. که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښې د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښې.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښې التحیات تر تشهد پورې ویل.

(۵) د سهار، مابنام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښې د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښې په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښې د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښې د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت ا لله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښې کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چې دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پريښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بيرته به لمونځ له سره راګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چې نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبيرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چې نارينه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږونو د نرمې سره برابروي، او ښځه به د بټو ګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نيت کوي او لمړی الله اکبر به وايي.

(۴) امام به تکبيرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چې ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقيم دريدل د تکبير تحريمه په وخت کښې بيله کږولو سره د سر.

(٦) د نارينه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نيول، د ښځې دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نيول.

(۷) په اول رکعت کښې سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ويل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښې اَعُوذُ بِاللهِ ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) ورپسې بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ ويل.

(۱۰) د اَلْحَمْدُ لِلَّهِ په آخر کښې آمين ويل.

(۱۱) کله چې امام سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدهُ ووايي مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وايې، په ځاني لمانځه کښې دواړه سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ويل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښې دريځله تسبيح ويل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقيم دريدل او کښېنستل د دوو سجدو ترمنځ.

(۱۴) ايښودل د دواړو لاسو پرورنو باندې په مابين کښې د دوو سجدو لکه د التحيات په حالت کې سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارينه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښېنستل د ښځې دپاره.

(۱۵) يوازې اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ترآخره پورې ويل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د مانښام د لمانځه په آخر رکعت کښې يعنې د قرآنکريم بل سورة به نه ورسره وايي.

(۱۶) ټوله تکبيرونه د لمانځه ويل بيله تکبير تحريمه څخه ځکه چې هغه فرض عين دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک ترآخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ رَبَّنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستونې څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښې يوائي د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښې.

(۴) په رکوع کښې يوازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښې يوازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښې يوازي د پوزي و نرمی ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښې خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او اربړمی په قدر د طاقت سره.

(۹) د اربړمی په وخت کښې خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښې د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنوبه لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږدوالي) څخه.

(۱۲) د ملا هموارول په رکوع کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقیم دریدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بیا لاسونه خو د لاسو ګوتې به سره نُښتې وي بیا به پوزه لګوي بیا به تنده لګوي نو د لاسونو په مابین کښې به سر په سجده وږدي.

(۱۶) لیري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) لیري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازوګان له بغلو سره نُښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتې وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبیر سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښې دري ځله یا پنځه ځله یا اوه ځله تسبیح ویل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بیا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چې له دوهمې سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوي نو چپه پښه غورول او ناسته ورباندې کول.

(۲۳) په ناسته کښې د لاسونو ایښودل پر ورنو باندې په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښې په نیت کښې ولري هغه نارینه، ملائکه او صالح پیریانان چې و ښې اوکیڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم ستە لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللّٰهَ او بیا اَللّٰهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارکتَ یَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بیا دري دیرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللّٰه.

او دری دیرش ځله.

وَالحَمدُ لِلّٰه.

او څلور دیرش ځله.

اَللّٰهُ اَکبَر.

بیا وروسته آیة الکرسي بیا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بیا معوذتین

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ویل سنت او ډیر ثواب لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پریښود هیڅ نه لازمیږي خو په کولوسره یې ډیر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱)بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښینستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړې په څیر بازوګان لیرې نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګې پټول ځکه چې دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیرې کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اړېمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اړېمی په وخت کې خوله پټه کړي که یې د اړېمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستونې پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازې کول په لاس، په ژبه او کالوسره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چې صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته یوازې ودریږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چې له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړې تازه کول دي بیله عذره.

(۲)عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب یَرحَمَکَ اللّٰه ویل.

(۳) فتح ورکول غیر له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چې بیله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کې کلمه ورته وویل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چې زه په لمانځه کښې یم نو لمونځ نه فاسد کیږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخې لوڅوالی دی.

(٦) له زوره یا غصې څخه په زوره ژړل ، که له یاد څخه د جنت یا دوزخ وي نو بیا لمونځ نه فاسدیږي.

(۷) په لاس یا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتیب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښې ورپیا د شي.

(۹) عمل کثیر (ډیر کار کول په لاس یا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد يا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل يا چښل.

(۱۲) په لمانځه کي آه يا اُوف ويل.

(۱۳) په لمانځه کښي په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښي بيهوښه کيدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چي لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد يا په سهوه سره يو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ يې فاسدسو بيرته راګرځول يې واجب دی.

د سهوي سجدې: که په لمانځه کښي سهوًا يو له فرضو څخه وځنډيږي يا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چي د همهغه لمانځه په آخر کښي په وروستۍ ناسته کښي له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللهُ اکبر ويلوسره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښي به خپل تسبيحات ووايي بيا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او ورپسی به دعا دا اَللهُمَّ رَبَّنَا.

ترآخره پوري ووايي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نيت: د نيت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چې د لمانځه نه مخ کښې ويل کيږي نيت بلل کيږي چې هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم بايد پياد وساتو چې که څوک په خوله نيت ووايي خو د زړه اراده يې نه وي نو نيت يې صحيح نه دی همدارنګه د چا چې په زړه کښې اراده صحيح وي خو په خوله چې څه وايي په هغه کښې سهوه شي او لمونځ په همدغه نيت وکړی لمونځ يې صحيح دی ځکه چې اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کيږي نه هغه څه ته چې په ژبه ويل شوی وی، دا دليل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام ربانی] کښې ليدل شوی اوځرنګه چې اوس د نيت په هکله ترجمه وړاندی کيږي نوځکه دلته يې ليکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لله تَعَالى رَكعَتَيِ الفَرضِ فِى هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَيتُ بِهٰذَا لِامَامِ مُتَوَجِهًا الى جَهَةِ الكَعبَةِ الشَرِيفةِ.

نيت مې وکړ چې لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مې ده په دغه امام پسې مخ مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شریفي.

که د جماعت لمونځ نه وو یوازي لمونځ وو نو دا نیت به وایي:

نَوَیتُ اَن اُصَلِی لِلّٰہِ تَعَالٰی رَکعَتَیَ الفَرضِ فِی ھٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِھًااِلٰی جِھَۃِ الکَعبَۃَ الشَرِیفَۃ.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

د سنت لمانځه نیت داسي دی:

نَوَیتُ اَن اُصَلِي لِلّٰہِ تَعَالٰی رَکعَتَیِ السُنۃِ فِی ھٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اتِبَاعًا لِرَسُولِ اللّٰہِ مُتَوَجَھًااِلٰی جِھَۃِ الکَعبَۃِ الشرِیفَۃِ.

نیت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعین د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نیت صحت نلري او په سنت یا نفل لمانځه کښي دوخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکرنشي هم صحت لري د ماسپښین، مازدیګر او ماخوستن دلمونځونو په نیت کښي د رکعتَین پر ځای اربع رکعَاتِ ویل کیږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د مانښام په لمانځه کښې ثَلاثَ رکعَاتِ ویل کیږي یعنی درې.

د ماسپښین په لمانځه کښې دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځای هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ویل کیږي، د مازدیګر په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العَصر د مانښام په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ویل کیږي.

اَللّٰہُ اَکبَر

اَللّٰہُ تعالٰی ﷻ تر هر چا لوی دی.

سُبحَانَکَ اللهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَلی جَدکَ وَلاَ الهَ غَیرُکَ.

پاکي ده تالره خدایه او ښه ستاینه ده تا لره او مبارک دی نوم ستا او لوړه ده لویي ستا او نسته بل خدای بیله تا څخه.

اَعُوذُباللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوی شیطان څخه.

بِسمِ اللّٰہِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالٰی چي مهربان دی په دنیا کښې پر ټولو موجداتو او مهربان دی په آخرت کښې یوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاینې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالمیانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډیر زیات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښیه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړیدی، نه دهغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شویدی او نه لاره دهغو کسانو چې ګمراهان دي.

آمین.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ﴿٣﴾ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ﴿٤﴾

ورته ووایه چې الله ﷻ یو دی، الله بی نیازه دی، نه یې څوک زیږولی دی او نه د چا څخه زیږیدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سیال هیڅوک.

اَللّٰهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (دري ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي دهغه ستاينه کوي

رَبَنَالَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تالره ستاينه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (دري ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

اَلتحِياتُ للهِ والصلَوَاتُ والطَيبَاتُ اَلسلامُ عَلَيکَ اَيهَا النَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرَکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَينَا وَعَلٰى عِبَادِ اللهِ الصالِحِينَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات يوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالی دي وي پرتا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالی پر نيکو بندګانو.

اَشْهَدُ اَن لَّااِلَاهَ اِلَّااللهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهديم چي دالله نه پرته بل معبود نشته او شاهد يم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ عَلٰی اِبرَاهَیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَجِیْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چې رحمت کړیدی پر ابراهیم علیه السلام او پر اولاد د ابراهیم علیه السلام، په ربښتیا چې ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ بَارِك عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَابَارَکتَ عَلٰی اِبرَا هَیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندې او پر اولاد د محمد ﷺ باندې لکه څنګه چې تا برکت کړیدی پر ابراهیم علیه السلام او پر اولاد د ابراهیم علیه السلام باندې، په ربښتیا چې ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَااٰتِنَا فِی الدُّنیَاحَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړی موږ ته نیک حالی په دنیا کښې او نیک حالي په آخرت کښې او وساتې موږ د دوزخ له اوره.

اَلسَّلامُ عَلَیکُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالى دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيۡ عَلَيكَ ا لۡخَيرَ وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيۡ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِقٌ

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ایمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وایو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پریږدو هغه څوک چې ستا امر نه مني یوازې ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډې وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هیله لرو او ستا له عذابه ویریږو، ږښتیا چې ستا عذاب په کفارو پورې ترلی دی.

اوس چې مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهیات او د اودس کولو طریقه، مسح، تیمم، د اودس ماتوونکي، حیض، نفاس، غسل او اقسام یې، د لمانځه شرطونه، فرضیات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به ووایي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **اوله** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بټي ګوتي د غوږونو د نرمې سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نیسي، بنځي به بټي ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندي ونیسي، بنځو له په کاردی چي لاسونه له پورني څخه د باندي راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستونې څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چي لاسونه یې تر نامه لاندي یا بنځو پر سینه باندي ونیول نو دا دعا به ووایي:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبَارَکَ اسمُكَ وَتَعَالٰی جَدُّكَ وَلا اِلٰهَ غَيرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧ أَمِينٌ.

ورپسې به متصل یو سورة د قرآنکریم ووایي کله چې سورة ختم شو بیا به د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره رکوع او په رکوع کښې به درې یا پنځه یا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ ووایي نارینه به په رکوع کښې سر له ملا سره برابر نیسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتوسره ټینګ نیسي، ښځې به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتې به نه خلاصوي پر زنګنو به یې ږدي، کله چې له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووایي او د دغه کلماتو د ویلو په وخت کښې به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چې د رکوع څخه د پورته کیدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکې چې ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِينه" وایي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانینې (آرام) واجب ده.

بیابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کې به درې یا پنځه یا اوه ځلي دغه تسبیح ووایي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلی" دسجدې کولو په وخت کښې به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندې کښیږدي، بیابه دواړه لاسونه په مښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښيږدي چي نتدي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښيښول شي چي اول پوزه او بيا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګيډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مُټي له بغلو (تخرګو) څخه ليري ونيسي، ښځو ته په کار دی چي د نارينه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښيني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي يا په اصطلاح د يوه تسبيح ويلو په اندازه، بيا به په بل "اَللّٰهُ اَکبَر" ويلو سره دوهمه سجده په عين توګه وکړي او بيابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به يې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وايي له بِسمِ اللّٰه اوَ اَلْحَمدُ لله سره به سورة پيل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارينه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښيني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښيږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښيږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحيَّاتُ لله وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلا مُعَلَيكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلامُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لاَّ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولَه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللهُ اَکبَر" په ويلوسره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلله وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلله وروسته سورة ويل کيږي.

کله چې د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولَه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ و عَلى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابرَاهَيمَ وَّ عَلى اٰلِ ابرَاهيمَ اَنَّكَ حَميدٌ مجيدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِك عَلى مُحَمَّدٍ وَّعَلى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكتَ عَلى ابرَاهَيمَ وَعَلى اٰلِ ابرَاهيمَ اَنَّكَ حَميدٌ مجيدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا ا تِنَا فِى الدُّ نيَا حَسَنَةً وّ فِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

بيا به اول پر راسته اوبه دوهم پرچپه اوبه د اَلسَّلامُ عَلَيكُم وَرَحمَةُ اللّٰهِ په ويلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښي به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښي ونيسي.

د لمانځه په ادا کولو کښی بايد لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووايي چې پخپله يې اوري او بل څوک يې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډې بايد د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري تر څو کلمات صحيح ادا شي.

اذان او اقامت

کله چې د لمانځه وخت داخل شي نو د همهغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخليدو ترمخه اذان کول صحيح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شویدی "که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب واخلي درست نه دی"

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بندکړي او په پوره طاقت او لوړ آواز دغه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن الاَّاِلٰهَ الاَّاللّٰه	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ اللّٰه	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَى الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَى الفَلاح	(دوه ځلي کین طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لاَاِلٰهَ الاَّاللّٰه	(یوځل)

"د حَي علی الصلاة" ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چې سینه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د"حَي علی الفلاح " ویلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کې به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلٰوةُ خَیر مِنَ النوم دوه ځلي ووایي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چې اوریدونکي هغه جمله ورپسې تکرار کړای سي ځکه چې رسول الله ﷺ فرمایي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَلیَقُل مَایَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

یعنی کله چې یو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چې مُؤذن وایې هم هغه دی ورپسې وایي.

د اقامت کولو همدغه طریقه ده خو په لاندې توګه د اذان سره توپیر لري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندې او اقامت په مسجد کې دننه کیږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ویل کیږي.

(۳) په اقامت کې له حي علی الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ویل کیږي.

(۴) په اقامت کې په غوږو کې ګوتې نه نیول کیږي او په اذان کې په غوږو کې ګوتې نیول کیږي.

(۵)په اذان کې مؤذن د حي علی الصلاة او حي علی ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلو په وخت کي راسته او چپه طرفونوته مخ ګرځوي په اقامت کي مخ ګرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوريدونکي دغه دعا وايي چې سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًا نِ الوَسِيلَةَ وَ الفَضِيلَةَ وَ دَرَالدرجَةَ العَالِيَةَ الرَّفِيعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودًا نِ الَّذِی وَعَد تَّهُ اِنَّكَ لَاتُخلِفُ المِيعَادَ ط

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چې يو له مقتديانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چې پر مقتديانو غږ وکړي چې صفونه برابر کړي او يو بل ته نژدې سي نو مقتديان به هم د پښو ګوتي پر يوه خط سره برابری کړي او داسي به څنګ پر څنګ سي چې څنګلي يې يو د بل سره مښتی وي کومه فاصله يې په مابين کي نه وي.

بيا به نيت وتړي او دالله اکبر په ويلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به يې ونيسي، مقتديان به هم نيت وکړي د الله اکبر په ويلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بيا به يې تر نامه لاندی ونيسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتديان به ټوله په کراره سره "سبحانک اللّٰهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله ودريږي او نورځه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالضَّآلِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين" ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اکبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړی ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

۱. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

۲. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به دهغه نه مخ کي را پاڅي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو دسهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدي به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي دغه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړ به شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهُ و رسُوله ووايي نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چې په جما عت کې د شریکېدو د مخه ورځه تیرشوي وو، هغه دری رکعتونه به عین هغه ترتیب وکړي چې امام کول یعنی قرآئت به نه وایي او د دریو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چې دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښې کړي ده، بیابه په دوهم رکعت کې قعده نه کوي، په دریم رکعت کې به بیا قعده کوي ځکه چې د امام څلورم رکعت دی او قعده یې پکښې کړیده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شریک کیدو د مخه ورځه تیر شوي وو خو په دغه رکعت کې به قرآئت هم وایي ځکه چې دی مسبوق دی او مسبوق به تیرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چې دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کې د قرآن قرآئت

په لمانځه کې د قرآنکریم صحیح لوستل فرض دی چې هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کې ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص باید پوره توپیر وشي.

که څوک ځنې حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپیر نشي څرګندولای نو هغه ته د صحیح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحیح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګار دی او یو لمونځ یې صحیح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفوصحيح هجاء نه شواى کولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

که څوک حروف صحيح ادا کولاى شي او په بې پروايي حروف په خپل مخرج کي نه ادا کوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح کيږي.

کوم سورة د قرآنکريم چې په اول رکعت کي وويل شي که همهغه سورة په دوهم رکعت کي وويل شي څه حرج نشته لاکن بيله ضرورته دا عمل مکروه دى، ښه دى چې په هر رکعت کي په ترتيب سره جداجدا سورة وويل شي يعني په کوم ترتيب چې په قرآنکريم کي سورتونه ليکل شويدي په لمانځه کي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چې په اول رکعت يو سورة وويل شى او په دوهم رکعت کي د هغه نه مخکي سورة وويل شي، په لمانځه کي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مکروه کوي.

د اول رکعت د سورة نه د دوهم رکعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

کوم سورة چې شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع کول هم مکروه دى، که چا لمونځ نه وي زده کړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه کي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ اللهِ سُبحَانَ اللهِ وايي.

علی الاقل هر څوک باید له "الم تر کیف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه یاد کړي او په لمانځه کي يې په ترتیب سره ووايي.

دوِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدی ده، قضا کول يې سخته ګناه ده، که قضا شي نو قضاراوړل يې ضروري حکم دی.

دوِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ویل کیږي اوبیا به دریم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ویلو وروسته د الله اکبر په ویلو سره لاسونه تر غوږو پورته کیږي او بیا تر نامه لاندي نیول کیږي او دغه دعائ قنوت ویل کیږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمدلله سره د سورته ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعائ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰ تِنَا فِی ا لد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ ا لنَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعائ قنوت یادول ضروری دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت اوتأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورځه جوړیږي له دغو احادیثو څه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پریښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته يې د سختي سزاخواهش کړیدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډیر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

مونږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډیرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمایي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځیني مفسرین د رکوع تفسیر په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمایلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډير ښه دی او له دوو خلګو سره په جماعت لمونځ بيا ډير ښه دی او جماعت چې هر څومره لوی او زيات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.
[مشکوة شريف ص۹۶]

حديث: انس بن مالک ﷺ روايت کوي چې د بني سلمه د قبيلې خلګو اراده وکړه چې خپل مخکني کورونه پريږدي او د مسجد نبوی په خوا کي کورونه جوړ کړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه ليري وه کله چې نبی کريم ﷺ خبر شو نو هغوی ته يې وويل چې ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډير لوی ثواب دی، نبی کريم ﷺ وفرمايل ايا تاسو د خپلو قدمو په ايښودلو کي چې پر ځمکه لګيږی د ثواب خيال نه کوي؟ ثواب يې نه بولئ؟ [مشکوة شريف ص۶۸]

فايده: لدغه حديث شريف څخه معلومه شوه څوک چې د هر څومره ليري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زيات ثواب لری بايد له فهمه ونه غورځول شي چې خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښې کيږي بيا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او يوازي دي لمونځ وکړی.
[شامی احکام المساجد ص.۱۹۰ اول ټوک]

حديث: رسول الله ﷺ فرمايي څومره وخت چې د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تير شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي ﷺ له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان ﷺ څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمایي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره ﷺ څخه روایت دی چی یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زماسره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصيص په دغه حديث شريف کي په دغه منظور شويدی چي دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کي وي.

امام ترمذی (رح) فرمايي چي دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابرﷺ روايت کړيدی چی دا ټول جليل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بيا را ګرځولوطريقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چي کله ور په ياد شی نو ژر دي يې وکړي بی سببه ځنډول يې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بيرته و نه کړ بلی ورځي يا بل وخت ته يې پريښود او د هغه وخت نه مخکي مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، يو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډير لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي يې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چي د ماسپښين د لمانځه سره د ماسپښين لمونځ را وګرځوي يا د مازديګر د لمانځه سره د مازديګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډيرو مياشتو يا ډيرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کي دي هم جديت وکړي په يوه وخت کي دی دوه دوه يا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضایي لمونځ را ګرځوي.

د قضایي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتیاط باید وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳- د مازدیګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلویدو پوري.

که د چاځخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س یو لمونځ ورځه قضاء شو یا لمونځونه ورځخه قضاء شوي وي خو هغه یې ټول را ګرځولي وي او اوس یو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ یې نه صحیح کیږي، البته که قضایي لمونځ ورځخه هیرشوي وو او د وخت فرض لمونځ یې وکړو وروسته قضایي لمونځ ورپیاد شو نو اوس دی یې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي یې کړی دی بیا یې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضایي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کیږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بیا دي قضایي لمونځ وکړي.

که د چا څخه یو یا دوه یا درې یا څلور یا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه یې پر غاړه نه وه پاته یعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چې د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چې د دغو پنځولمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چې اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيادوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځې پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديګر بيا د مابنام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چې د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چې څرنګه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چې لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راګرځوي لکه مخکې چې يې ذکر وشو.

که د چانه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څوچې د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چاپوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ور پیاد شو چې د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاځخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکې راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چې د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفرکې د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کې؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم ووچې صرف دوه رکعته فرض پکې کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پریښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالی ﷻ ارشاد دی:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝

اي دايمان خاوندانو کله چي دجمعې دورځی د لما نځه د پاره اذان وویل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پریږدئ بیع او شرلی (خرڅول او رانیول) دا ستاسو دپاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکرڅخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائیلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفایي وکړي، خوشبویي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړشي په مسجد کي څوک له خپله ځایه بیځایه نه کړي بیا چي څومره نفل چي کولای سي وه یې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پته خوله او کامله توجه سره دي یې واوري نوخود به الله ﷻ د تیري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي.
[بخاری]

په یوه بل حدیث شریف کي آنحضرت ﷺ فرمائیلي دي:

څوک چي دجمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره یوه کال د روژو یا لمونځوثواب ورکړه شي.[ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چې مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا والي څخه څوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چې د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

٦-نابالغه هلک.

۷-معذور چې عذریې د جماعت د پریښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کې له دښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کې د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښې کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکې یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخيره قعده يې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چې د جمعې د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه يعني د امت په حضور کې د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ويل او په هغه اکتفاکول د سنت طريقې مخالفت دي بيا هم لمونځ صحيح کيږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ويل، که د لمانځه تر مخ و نه ويل شي لمونځ نه صحيح کيږي.

۵- خطبه د ماسپښين په وخت کې ويل که تر وخت دمخه وويل شي نو هم لمونځ نه صحيح کيږي.

٦- جماعت: يعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کيدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان بايد قابل د امامت وي، صرف ښځې يا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چې خطبه يې اوريدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولي سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحيح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسې خاص ځای کې د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چې عام خلګوته اجازت نه وي جایز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چې نور خلګ نشي را تلای نو لمونځ هم نه کیږي.

د جمعې د ورځې لمونځ اول څلور رکعته مؤکدسنت دي وروسته بیا د امام خطبه ویل کیږي چې اوریدل یې واجب دي بیا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بیا څلور رکعته سنت او ورپسې بیا دوه رکعته سنت دي، چا چې د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښین لمونځ وربانديې نشته، که د جمعې لمونځ یې نه وي کړی نو د ماسپښین لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چې په شرعي سفر سره یادیږي په احکامو کې تغیر راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کې دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چې پر ټوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نیت وکړي او په سفر یې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کیږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پورې پر وچه لار د اوښ په میانه تګ یا پیاده (پلی) میانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کیږي ځکه چې شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کې له سهاره تر مابنامه تګ شرط نه دی ځکه چې لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کي داخل دي لکه په فتاوٰی کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر مابنام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شوځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمد بن ادریس شافعي (رح) په حکم د مسافر څلور رکعته فرض لمونځ عزیمت دی او دوه رکعته یې رصخت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چې څوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پریږدي، که یې تلوار وو چې موټر ورنه تلی یا د سفر ملګري ناراضه کیدل یا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پریږدي.

څوک چې په نیت د سفر له کوره ووزي چې د خپل ښار یا د کلي د آبادیونه تیرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چې د اقامت نیت پنځه لس ورځي یا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار یا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي یا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنیفه (رح) دی چې روایات یې حضرت عبدالله بن عباس ﷺ او حضرت عبدالله بن عمر ﷺ کړیدی، د عسکر نیت د قبول وړ نه دی بلکه د امیر نیت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نیت اعتبار نه لري د میړه نیت یې معتبر دی، د سفر لمونځ له نیت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نیت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چې مسافر دی یعني د څلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسیږي او نیت د اوسیدو یې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي یې تیري کړې بیا یې هم داسي نیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چې نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وروانديږ تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چې مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چې عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربايجان کې شپږ مياشتې او حضرت انس رضي الله عنه په نيشاپور کې شپږ مياشتې تيرې کړې لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کې وي چې نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کې مياشتې پر تيرې شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چې له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چې بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړي نه وي ځکه چې په ښارکې د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګنې ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګنې د پاره غوره کړ يا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نيت يې له پنځه لس ورځوڅخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چې مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چې پنځه لس ورځې به په مکه شريف او منٰی کې تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیت کي دوه ځایه چي فاصله سره لری وویل شوه، همدارنګه که یوازي مکې شریفي ته ورغی او په مکه شریف کي یې د پنځه لس ورځو د اوسیدو وخت نه وو د اقامت نیت یې صحیح نه دی لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

د امام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب مسافر لره یو ځای کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي یعنی مسافر ته روا دي چي د ماسپښین لمونځ د وخت وآخر ته وځنډوي او د مازدیګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د مابنام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره یادیږي.

جمع حقیقي (جمع وقتي) دوه ځایه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازدیګر لمونځ د ماسپښین په وخت کي ادا کیږي چي د تقدم جمع بلل کیږی او د مابنام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي اداکیږي چي دځنډ جمع بلل کیږي.

په احادیثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روایت شویدی مقصد یې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقیقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنیفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دی مګر امام ابو یوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چې بيله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چې په سفر کي قضاء راوړی نو د څلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي يو شان رصخت دي يعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چې د قرآنکريم د البقره په سورة کي الله ﷻ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

يعني که څوک ستاسوڅخه په روژه کي ناروغه يا په سفر کي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځوکي پسله د روژې د مياشتي ورباندي لازم دي، په دغه آية مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپير نشته، په حديث شريف کي راغلي دي.

''صَلوٰةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ''

يعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حديث شريف کي هم دفرمان وړونکي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چې ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ

د روژې په میاشت کې هره شپه بیله د ماخوستن د لمانځه او وِتر څخه شل رکعته تراویح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراویحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراویح کې پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښیناستل لکه څلور رکعته تراویح چې شویدی مستحب دی، که دومره وخت کښیناستل خلقوته تکلیف وي نو لږ وخت دي کښیني، بیا د ناستي په وخت کې اختیاردی که څوک نفل کوي که تسبیح وایي او که هسې کښیني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراویح کړیوي او بیا ورته معلومه شي چې په څه نسبت یې د ماخوستن لمونځ فاسد شویدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراویح هم بیرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دي تراویح په جماعت سره نه کوي ځکه چې تراویح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسي وخت را ورسیږي چې د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراویح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بيا په تراويح کي شريک شي که څور کعاته تراويح ورڅخه تيري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر بايد په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په مياشت کي يوځل ټول قرآن مجيد ترتيب واره په تراويح کي لوستل مؤکد سنت دی د ټنبلۍ په سبب يې پريښودل ښه کارنه دی، البته که دا ويره وي چي د پوره قرآن مجيد د لوستلو په سبب به خلګ لمونځ پريږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي يا دي آخري لس سورتونه په هرر کعت کي يو يو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بيا دي له سره شروع کړي.

(۷) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د يوه ختم څخه زيات دی نه کوي.

(۸) که خلګ شوق ولري نو په يوه شپه کي يو ختم دقرآن کريم جائز دی او که پر خلګو تکليف وي نو مکروه دی.

(۹) د تراويح په لمانځه کي د ختم په صورت کي يوځل د "بسم الله الرحمن الرحيم" ويل په لوړ آواز سره ضروری دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحيم هم د قرآن مجيد يو آيۀ دی، که څه هم د يوه سورۀ جُز نه دی خو که په زوره ونه ويل شي نو د قرآنکريم په پوره کيدو کي د يوه آيۀ کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره کيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح کول سنت دي.

(۱۱) په تراويح کي درې ځلي قل هو الله ويل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکريې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ويل کيږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل کيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعې د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري يا لمونځ کول يا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ دياړلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږه شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په بنارکي کول ښه نه دی.

(۱۱) چې پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به په بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرُ ط اَللّٰهُ اَکبَرُ ط لآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرُ ط اَللّٰهُ اَکبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ ط

د کمکي اختر (عيدفطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِي رَکَعتَيَ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَکبِيرَاتٍ فِی هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلٰی جَهَةِ کَعبَةِ الشرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبیرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي) د امام د تکبیرسره به مقتدیان لاسونه دالله اکبر په ویلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به یې ونیسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ اللهِ به امام او مقتدیان په خفیه سره ووایي.

(۲) مقتدیان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وایي دا تکبیرونه واجب دي او مقتدیان به یې هم ورسره وایي د هرتکبیر سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بیا یې کښته ځوړند نیسي مقتدیان به هم په عین ترتیب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دریم تکبیر ویلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نیسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پیل کوي نو مقتدیان به چُپ ولاړ وي، بیا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتدیان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وایي بیا دري تکبیرونه وایي مقتدیان به هم دا تکبیرونه وایي د هر تکبیر په ویلو سره امام او مقتدیان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځورند يې نيسي د څلورم تکبير په ويلو سره امام بيا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتديان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بيا امام وروسته پر ممبر دريږي او دوې خطبې وايي د دواړو خطبو په منځ کي دومره کښيني لکه د جمعې په خطبه کي د اختر په خطبه کي بايد شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کي نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کي اووه (۷) ځله الله اکبر ويل ضروري دي، د لوی اختر(عيد قربان) د لمانځه همدغه طريقه ده فرق يې صرف دومره دی چې د لوی اختر د لمانځه په نيت کي د کوچني اختر په عوض کي لوی اختر ذکر کيږي، په کوچني اختر کي وعيدګاه ته د تلو نه مخ کي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کي نه خوړل سنت دي.

په لوی اختر کي د صدقۀ فطر په شان کومه صدقه نشته خو بايد له نظره پاته نه شي چې د توان او طاقت لرلوسره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اختر و د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کي چې د اختر لمونځ کيږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروسته، په کور کي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکي لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا هغه څوک چې په څه عذر د اختر په لمانځه کې ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکې د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کې د صدقۀ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کې مسائل او د تشریق د تکبیرو احکام بیانول ضروري دی د تشریق تکبیرونه یعني تر لمانځه وروسته یوځل

اَللّٰہُ اَکبَرُ ط اَللّٰہُ اَکبَرُ ط لآاِلٰہَ اِلاَّاللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکبَرُ ط اَللّٰہُ اَکبَروَلِلّٰہِ الْحَمدُ ط

ویل پر هغه چا واجب دی چې د اخترلمونځ وربانده واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه څوک چې د اختر لمونځ وربانده واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کې په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشریق تکبیرونه وایي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتدیانو یې ویل واجب شول.

د تشریق تکبیرونه د عرفات د ورځې یعني د لوی اختر د میاشتې د نهم تاریخ د سهارڅخه شروع او د دیارلسم تاریخ تر مازدیګر پورې چې ټوله درویشت لمونځونه کیږي واجب دی، څوک چې ځان له لمونځ کوي یا ښځه یا مسافرهم د تشریق تکبیرونه وایي ډیر احسن عمل دی.

دغه تکبیرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ویل ښه دي، که د امام څخه هیر شول نو مقتدیان دي ژرشروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځینو فقهاؤ په نزد تکبیرونه ویل واجب دي.

که د چا څخه د اختر لمونځ تیر شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډیر به ښه وي

همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شریک شو او په کوم سبب یې لمونځ مات شو نو هغه یې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډیرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بیا قضاء ورباندي واجب ده او په جمع سره به یې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (۱۲) تاریخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بی عذره پاته شي په دوهمه ورځ یې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعیت کي د مړي دپاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(۱) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) یو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پُټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يا به يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چې ژوندی پیدا سوی وي بیا مړ شي، که مړ کوچنی پیدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحیح نه دی.

[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص ۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦) که یو مړي د نجاست حکمیه څخه پاک نه وي یعني غسل نه وي ورکول سوی یا تیمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چې غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مګر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله یا بې تیممه پټ شوي وي او پر قبر یې خاوري هم اچول شوي وي نو بیا وهغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.

که پر یوه مړی باندي بیله غسله او بیله تیممه لمونځ شوی وي او تر دفن ورورسته معلومه شي چې هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چې د اول ځل لمونځ نه دي صحیح شوی، اوس چې غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ یې صحیح کیږي.

[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چې پُټول یې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي

[درمختار ص ۱۲۱ اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱ لومړي توک، ردمختار ص ۵۸۲ اول توک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول ثلورځله الله اکبر ويل چي هرتکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازی په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو دري شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله ﷻ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډيرګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښيږدي امام به د مړي سينې ته برابر ودريږي خلګ به صفونه طاق جوړکړي يعني درې يا پنځه يا اوه او ټول به داسي نيت وکړي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالٰى اَربَعَ تَكبِيرَاتِ صَلَاتِ الجِنَازَةِ اَلثَّنَاءُ لِلّٰهِ تَعَالٰى وَالصَّلٰوةِ عَلٰى رَسُولِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَيِّتِ اقتَدَيتُ بِهٰذَ لِأمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلٰى جِهَةِ الكَعبَةِ الشَّرِيفَةِ.

ژباړه: نيت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبيره لمونځ کوم ثناء وايم الله ته درود ويم پر رسول د الله دعاکوم دغه ميت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

امام او مقتديان به د اللهُ اکبر په ويلوسره لاسونه غوږونه پورته کړي او ترنامه لاندي به يې ونيسي او دغه ثناء به ووايي:

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلَآاِلٰهَ غَيرُكَ.

بيا دي بل الله اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارِكت وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلٰى اِبرَاهِيمَ وَ عَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

بيادي اللهُ اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، كه مړی بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفِرلِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَمِ وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الاِيمَانِ.

په ځينو احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چې يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَكْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ كَمَايُنقَيَّ الثَوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدِله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاًخَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعِذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابِاالنَّارِ.

بلکه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځای کړيدي او لکه مخکي چي مو وويل چي په احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعادي ووايې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافَرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بيا اللّٰهُ اکبر وايي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه کښته پريښودل کيږي.

امام به هم تکبيرونه په لوړ آواز وايي او هم به سلام په لوړ آواز وايي چې مقتديان يې واوري خومقتديان به يې په کاره سره وايي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته لمونځ سنت دي په احاديثو کې يې ډير تاکيد راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کيداي شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چې لمر راوخيژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښين د څلور رکعتو فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت او وروسته بيا دوه رکعته سنت ډير ضروري دي بيله عذره پريښودل يې سخته ګناه ده.

د مازديګر د څلور رکعته فرضو څخه مخکې څلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډيرثواب لري خو دومره تأکيد يې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که يې وکړل ثواب يې ډير دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډيرضروري دي او بيله عذره پريښودل يې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پريښودل يې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډير ثواب لري خو پريښودل يې ګناه نه ده.

کوم سنت چې کول يې ضروري وي هغه مؤکد دي چې په يوه شپه او ورځ کې دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښين دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کې تراويح او د شپې تهجد هم ځينو فقهاؤ په سنت مؤکد کې شميرلي دي.

څومره لمونځونه چې د شريعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زيات لمونځونه کوي چې څومره يې زړه وغواړي و دي کړي ولي لمونځ کول بايد په مکروه وخت کې نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چې څومره کوي هغومره يې ثواب ډير دي.

د بعضي نفلو ډير لوي ثواب دي او په لږ خواري سره حاصليدلای شي لکه تحية الوضوء، اشراق، تحية المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبيح چې هر يو ځانته تفصيل لري:

تحيةالوضوء: کله چې څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احاديثو کې يې ډير فضيلت راغلی دی خو چې په مکروه وخت کې نه وي.

صَلوٰة الاِشرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چې څوک بيله درود شريف او نورو اذکارو څخه د دنيا په کار مشغول نه شي کله چې لمر ښه راوخيژي چې رڼايې سپينه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د يوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنيا په کار اخته شي بيا د لمر د راختو څخه وروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کيږي خو ثواب يې د مخکې نه کم دي، د څابنت د لمونځ په نوم هم يادېږي.

تَحِيةُ المَسجد: کله چې څوک په تطهير سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دريدو څخه مخکې دوه رکعته نفل اداکولوته تحية المسجد وايي، رسول الله ﷺ فرمايي: له تاسو نه چې څوک مسجد ته داخل شي څو چې دوه رکعته نفل د تحية المسجد يې نه وي کړي نه دي کښيني، که جماعت تيار وي نو په جماعت کې ګډون ډير افضل دي، د تحيةالمسجد نفل يوازې د ماپښين، مازديګر او ماخُستن د لمونځوترمخه کيدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکې يوازې دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مابنام د لمانځه مخکي هم نفل لمونځ نه ښايي چي وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د مابنام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلٰوة الابين په نوم سره يادېږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپي په وروستۍ دريمه برخه کي نفل لمونځ ادا کولوته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احاديثو کي د صلٰوة تسبيح ډير فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايي چي پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوي، راتلونکي او تيرشوي ګناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کي يوه ځل، که نه په مياشت کي يوځل، که نه په کال کي يوځل او که نه په ټول ژوند کي يوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسي ده چي د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ للهِ وَلاَ اِلٰهَ الا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکي لس ځله، په رکوع کي د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چي د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلى وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې څخه راپورته سي او کښيني لس ځله، بيا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلٰى وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبيح په يوه رکعت کي پنځه اويا(۷۵) ځله کيږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه څخه وروسته پنځه لس ځله ويل کيږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بيان سوې طريقه سره عمل کول دي، په څلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ويل کيږي.

دا طريقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) څخه روايت کړيده، دا لمونځ غير له مکروه وخت څخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که څوک د موټر يا ګاډی يا هوايي جهاز څخه را کښته سوی وي واړه، ښځه يا سامان يې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقليه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر څو هغه نقليه ورځه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری يا هر درنده وليدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دبڼګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(١٠)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چې دی یا دا لمونځ کوي، غږیې ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویرې) لمونځ او داسي نور...

لکه څنګه چې دلته زموږ منظور یوازي د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چې د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسي نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ يَا اِلٰهِيْ كُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَيِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختم شو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library